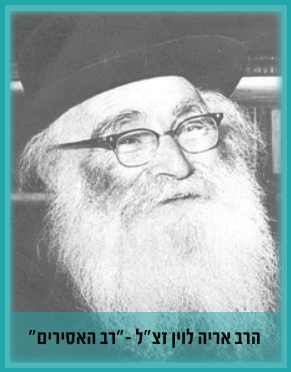
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

פרשת תצוה

י"א אדר א' תשפ"ב

גליון מספר 246

דרך חיים

"ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתיו רוח חכמה ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי" (שמות כח ג). שנינו בגמרא (תמיד לב.) "אידין מתקרי חכים (איזהו שנקרא חכם)? אמרו ליה: 'איזהו חכם - הרואה את הנולד'". הוה אומר שאותו החכם רואה את העתיד שודאי יבוא, והוא זכרון המוות שעתיד לבוא על כל אחד, ואותו חכם רואה אותו בזכרונו משל היה בהווה, ועל ידי זה יישמר לעלות למעלה תמיד למען סור משאול מטה.

אומר ר' ישראל מסלנט שאמרו דווקא "הרואה את הנולד" ולא 'היודע את הנולד'. כל אדם יודע כי 'סוף אדם למות וסוף בהמה לשחיטה' (ברכות יז.), אבל החכם שם ידיעה זו לנגד עיניו ומכניס אותה עמוק לרגשי נפשו. מה שאין כן רוב המון בני אדם שהם כבהמה שאינה טרודה ממה שעתיד להיות איתה ולא מסתכלת אלא בהווה בלבד.

חז"ל (נדרים פא.) לימדו אותנו: "מאי דכתיב: "מי האיש החכם ויבן את זאת"? דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, דכתיב: "ויאמר ה' על עזבם את תורתי ולא שמעו בקולי ולא הלכו בה". היינו "לא שמעו בקולי" היינו "לא הלכו בה"?! אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכין בתורה תחלה".

לכאורה מה שנאמר ששאלו לחכמים ולנביאים ולא פירשו אינו דבר מובן, שכן ירמיהו הנביא הוכיח לבני דורו על כל העבירות שעשו. ועוד חכמים כבר לימדונו בגמרא (יומא ט.) מפני מה חרבו מקדש ראשון ושני. ואם כן מהי טענת "ולא פירשוהו". יש ליישב עניין זה במשל לאדם שחלה עם חום גבוה, הלא הכל יודעים כי חולה זה בעל חום גבוה הוא, אך לא הכל יודעים ממה נובע החום מלבד רופאים מומחים. לעתים המחלה כה עמוקה עד אשר אפילו רופאים מומחים אינם יודעים את סיבתה. ודאי שהנביאים והחכמים ידעו את חטאי ישראל, אך לא ידעו מהי הסיבה הראשונה והשורשית שאיפשרה לכל חטאים אלו לצאת אל הפועל. זו כוונת "על מה אבדה הארץ", כלומר כיצד התאפשר מצב כה אבוד של הארץ עד אשר על אף שהייתה השראת שכינה ועשרה ניסים שנעשו במקדש - בכל זאת חטאו ישראל במה שחטאו. על כך השיב הקב"ה בעצמו "שלא ברכו בתורה תחילה". ביאר הר"ן בשם רבנו יונה ש"ודאי עוסקין היו בתורה תמיד, ולפיכך היו חכמים ונביאים תמהים על מה אבדה הארץ. עד שפרשו הקדוש ברוך הוא בעצמו, שהוא יודע מעמקי הלב, שלא היו מברכין בתורה תחלה, כלומר שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כ"כ שיהא ראוי לברך

המשך בעמוד הבא

הגליון מוקדש לעילוי נשמת

שרה בת יעקב ז"ל

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

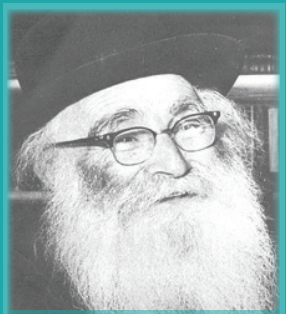

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

דרך חיים

עליה שלא היו עוסקים בה לשמה ומתוך כך היו מזלזלין בברכתה והיינו לא הלכו בה כלומר בכונתה ולשמה".

לאחר ביאור זה עוד יותר תמוהים הדברים, וכי בשביל שלא עסקו לשמה יש להחריב את הארץ? אלא שמשום שעסקו בתורה תמיד, אך בו זמנית לא הייתה חשובה בעיניהם כראוי לה, לא היה בכוחה לזכך אותם ולהציל ולהגן עליהם כסגולתה, שמביאה לזהירות וזריזות עד רוח הקודש. כלומר אין החורבן בא בשל אי העיסוק בתורה אלא משום ההשלכות שהיה לכך על מעשיהם אשר לא טובים, אך השורש לכך היה היחס הלקוי לתורת ה'.

זהו הנאמר "נר מצוה ותורה אור". הנר הוא הכלי, השמן והפתילה, אך אם לא נדליק את ניצוץ האור-האש בכלי, השמן והפתילה לא יהיה בכוחם להאיר לנו. ודאי המעשים חשובים, אך מה שמאיר אותם הוא אותו אור תורה של "הלא כה דברי כאש נאם ה'" (ירמיהו כג כט).

זוהי תכונת חכמי לב אשר מביטים אל שורשי הדברים ואל תוצאותיהם העתידות. לא מסתפקים חכמי לב במעשה העכשווי בלבד, אפילו שמעשה מצוה הוא. מייחלים הם לאחוז בשורש הרוחני של מעשיהם - התורה ולראות את השלכותיו - בשכר והעונש העתידים לצאת ממנו.

שבת שלום!

טלפון: 1700-700-999 | **דוא"ל:** ish.tsadik@gmail.com | **אתר:** www.ish-tsadik.org.il

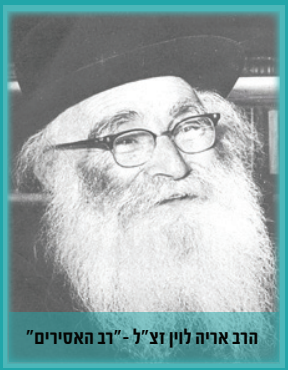
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

בצוואתו הראשונה שכתב ר' אריה בצעירותו ביקש כי לא יחרטו על מצבתו שום תארים מלבד: "אוהב ילדי ישורון תינוקות של בית רבן".

החל משנת תרע"ז, בהיותו כבן שלושים וחמש, מונה ר' אריה למשיח בתלמוד-תורה 'עץ חיים', וראה בחינוך ילדי ישראל את משימת חייו. בכל יום חמישי היה מוסר שיחה לילדי התלמוד-תורה. יום אחד בימי הקיץ כשנכנסו הילדים לחדר בו נמסרה השיחה, הרגישו ריח חריף של זיעה שנדף מאחד התלמידים, כולם ניסו לחפש אחר מקור הריח, ותוך כדי כך נכנס ר' אריה למסור את שיחתו ומיד השתררה דממה במקום.

ר' אריה ברגישותו הנדירה הרגיש מיד בתכונה הבלתי רגילה, ובפקחותו הבין מיד מהו העניין. ופתח את שיחתו ואמר: "קינדערלאך! אני רוצה לספר לכם משהו", והתחיל לפרט בפניהם את סדר יומו. כיצד נוהג הוא להתפלל 'ותיקין' בבית-כנסת 'זהרי חמה', ולאחר מכן עוסק הוא בעוד כמה עניינים, ובדרך כלל מספיק להגיע לבית המרחץ שבבתי אורנשטיין לטבול במקוה. "היום", המשיך ר' אריה, "הגעתי לביתי לסעוד סעודת שחרית והנה אדם מחכה לי בפתח הבית. הזמנתיו כמובן לסעוד עמי, והדבר נמשך עד שלא הספקתי להגיע לבית המרחץ כדרכי. אך דווקא היום הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה, ועד שהגעתי לכאן נטף כל גופי פלגי זיעה. לכן היום בגלל ריבוי הזיעה מרגיש אני כי איני יכול למסור את השיחה, אלא עליי ללכת מיד לבית המרחץ, וכל התלמידים יכולים לשוב לביתם". ומשסיים את דבריו קם ויצא מן החדר.

המשך בעמוד הבא

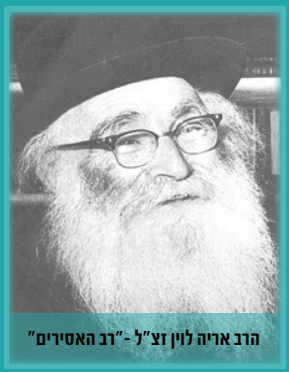

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

השיעור שקיבלו התלמידים שלא לבייש את החבר היה עמוק ונוקב. כיצד מוכן היה ר' אריה לבייש את עצמו, ואף לוותר על מסירת השיחה החשובה שכה השפיעה על התלמידים, ובלבד שלא ייפגע כבודו של תלמיד בעיני חבריו ושלא יולבנו פניו ברבים. הוא קיים בכך באופן מעשי את מאמר התנא: "יהי כבוד תלמידך חביב עליך כשלך" (אבות ד יב).

(דרך אבות עמ' רכד-רכד)

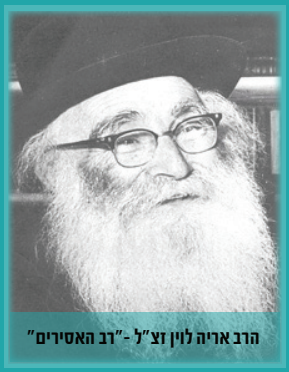
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

הלכה ומנהג

השבוע בימים ג ו-ד יחולו פורים ושושן פורים קטן. אלמלא שנה זו הייתה שנה מעוברת היינו חוגגים בימים אלו את ימי הפורים בזמניהם. מכח כך פסק מרן השלחן ערוך (או"ח סי' תרצז) שאין אומרים 'תחנון' בימים אלו בחודש אדר ראשון, והוא הדין במנחה של יום י"ג אדר ראשון. וכן חתן אינו מתענה בערב חתונתו ביום י"ד אדר ראשון (נימוקי או"ח סי' תרצז), ויש מקילים אף ביום ט"ו (שרגא המאיר ח"ז סי' קנב).

כתב הרמ"א "יש אומרים שחייב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון, ואין נוהגים כן. מכל מקום ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המחמירים". וסייג המגן אברהם (ס"ק א) שלכולי עלמא אין אומרים על הניסים בתפילה ובברכת המזון כיוון שאין קוראים בו את המגילה. ולמד מרן המשנה ברורה (סק"ד) כי אין להרבות סעודה בט"ו, ומקור דבריו בדברי הבית-יוסף (הו"ד בבאר היטב סק"ב) שהביא חילוק זה בשם הסמ"ק. אמנם בתוך לשון הסמ"ק (סי' קמל) ניתן לראות כי אין חילוק בין י"ד לט"ו, ומי שחילק ביניהם הוא רבנו פרץ בהגהותיו על הסמ"ק.

בשנה רגילה הייתה שבת זו 'שבת זכור' על שם קריאת ההפטרה המזכירה לנו את חיוב מחיית זרעו של עמלק. אלא שנפסק בשלחן ערוך (תרפה א) שקוראים את ד' הפרשיות דווקא בחודש אדר הסמוך לניסן, והטעם הוא משום שמחודש אדר נותנים את קרבנות הציבור מהתרומה החדשה, ולכן משמיעים על השקלים החל מראש חודש אדר ב'. ממילא גם דין קריאת ד' פרשיות שנמשכת על פני חודש אדר ומתחילה בפרשת שקלים ממשיכה דווקא בחודש זה. ועוד שפרשת זכור באה להקדים זכירת מחיית עמלק לעשיה הנעשית בפורים, ומשלא קוראים את המגילה באדר א' אין מקום להקדים לה את הזכירה.

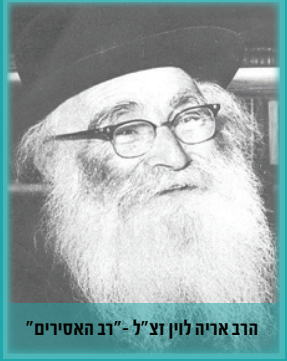
הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שאלה | האם יש לאדם חולה לברך על תרופות מתוקות אותן הוא נוטל, והאם יש לברך על אכילה דרך זונדה?

תשובה | בשלחן ערוך (או"ח סי' רד) מבואר שאדם ששותה מים כדי להוריד את האומצה שחונקת את גרונו- אין צריך לברך לא בתחילה ולא בסוף. אמנם כל המאכלים והמשקים אותם אדם אוכל ושותה- מברך עליהם, ובכלל זה אף דברים אותם אוכל לרפואה שיש לברך עליהם בתחילה וסוף.

וישנה מחלוקת חשובה ורחבה בשאלה האם הברכה שאותה אנו מברכים יש לברכה על הנאת הגרון או הנאת המעיים, כלומר על כך שהדבר משביע אותנו. ולהלכה אנו מתחשבים בשני הצדדים באופן מסוים; שאם אדם נהנה מהאכילה או מהשתייה כיוון שהיה רעב או צמא, אזי העיקר הוא מה שאכל אותו דרך פיו, כלומר באופן האכילה הרגיל. ואז אפילו אם אין טעם כלל באותו המאכל או המשקה חייב לברך עליו בתחילה, ואם יש בו כשיעור יברך עליו גם לבסוף. אולם אם האדם אכל שלא כדרך האכילה הרגילה, כגון באמצעות זונדה או שהיה כרוך דבר מה סביב המאכל. וכן אם אכל מאכל שאין בני אדם רגילים, כגון מאכלים המאוסים וכדומה- אין זה נחשב כדרך אכילה, ולכן אין מברכים עליהם לא בתחילה וקל וחומר שלא לבסוף. אולם אדם שבלע מאכל ולא לעס אותו, על אף שאין זו דרך אכילתו הרגילה- חייב לברך עליו (נוב"י יו"ד ח"א סי' לה, שו"ע הרב סי' תע"ה סעיף עה). ובהזנה דרך הוריד שאין בה לא הנאת המעיים ולא הנאת החיך- לכולי עלמא אין צריך לברך עליה. וכאשר תהיה הנאת החיך בלבד ללא הנאת המעיים- חייב לברך קודם אכילתו.

ונסכם את הדין בקצרה: תרופות ממותקות חייבות בברכה ראשונה. זונדה שנויה במחלוקת, ולכן במידת האפשר יוציאנו אחר בברכה בעת חיבורו אל הזונדה, וכשאי אפשר יקל ולא יברך משום ספק ברכות. עירוי נוזלים- אין צריך לברך עליו. הבולע מאכל- חייב בברכה. אכילת דברים מרים (אף שאינם תרופות)- אין צריך לברך עליהם.

טלפון: 1700-700-999 | דוא"ל: ish.tsadik@gmail.com | אתר: www.ish-tsadik.org.il